

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра сучасної української мови

Мовна особистість як суб'єкт комунікації
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни за вибором
підготовки аспіранта
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Чернівці
2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Агафонова Алла Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„Мовна особистість як суб’єкт комунікації”
 (за вимогами ECTS)

Мета – вивчення феномена мовного спілкування, формування вмінь і навичок правильно розуміти й аналізувати явища мовного спілкування, використовувати набуті знання у вивченні фахових дисциплін та суто філологічних дослідженнях.

Предмет вивчення навчальної дисципліни – специфіка мовної особистості як суб’єкта комунікації.

Курс II	Галузь знань	Характеристика навчальної дисципліни
Семестр – 2 Кількість кредитів ECTS – 3 Тижневих годин -	03 <u>Гуманітарні науки</u>	<i>Тип:</i> за вибором <i>Загальна кількість годин – 90 год.</i> Аудиторних – 60 год. Лекції – 30 год. Практичні заняття – 30 год. Самостійна робота – 30 год.

Завдання полягає у висвітленні основних положень теорії мовної комунікації, а також у вивченні мови з погляду її використання для впливу на співрозмовника. У ході вивчення зазначеного курсу аспіранти.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни:

знати: термінологічний апарат з проблеми; основні положення теорії мовної комунікації; структуру і складники мовної комунікації; основні принципи, правила й конвенції безконфліктного спілкування;

вміти: орієнтуватися у проблемі виявлення комунікативних процесів та визначення їх складових; визначати типи і види спілкування; визначати структуру і складники комунікації; застосовувати принципи, правила і конвенції безконфліктного спілкування; здійснювати аналіз комунікативних актів; давати власну оцінку комунікативним явищам і процесам.

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття, самостійна робота (ІНДЗ). Організація роботи слухачів передбачає поняттєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою та довідковою літературою, а також розв’язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях через індивідуальне і фронтальне усне опитування, бліц-опитування; письмові самостійні роботи (реферати, есе); ведення термінологічного словника; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; робота з діаграмами, графіками, схемами; розв’язання творчих задач; взаємоконтроль слухачів у парах і групах; самоконтроль тощо. Особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень аспірантів. Вид семестрового контролю: модульні контрольні роботи, залік.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
(СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ)
 з навчальної дисципліни
„Мовна особистість як суб’єкт комунікації”
 (II курс – 2 семестр)

№ п / п	Зміст	Лекції	Практ. заняття	Інд. роб.	Самост. робота	Разом
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Загальні засади мовної комунікації						
1.1.	Тема 1. Поняття комунікації у сучасній науці. Різновиди комунікації. Особливості людської комунікації	2	2	–	2	6
1.2.	Тема 2. Комунікативний процес та його складники	2	2	–	2	6
1.3.	Тема 3. Комунікативний акт як функціональна одиниця комунікативного процесу	2	2	–	2	6
1.4.	Тема 4 Моделі комунікації	2	2	–	2	6
1.5.	Тема 5. Функції комунікації	2	2	–	2	6
1.6.	Тема 6. Основні види комунікації	2	2	–	2	6
1.7.	Тема 7. Форми вербальної комунікації	2	2	–	2	6
Модульна контрольна робота № 1						
Змістовий модуль 2. Комуніканти як суб’єкти комунікації						
1.8.	Тема 1. Підходи до вивчення мовної особистості як основного суб’єкта комунікації	2	2	–	2	6
1.9	Тема 2. Структура мовної особистості як учасника комунікативного процесу	2	2	–	2	6

2.0	Тема 3. Комунікативна складова мовної особистості	2	2	–	2	6
2.1	Тема 4. Соціальні й комунікативні ролі співрозмовників	2	2	–	2	6
2.2	Тема 5. Психологічна складова мовної особистості	2	2	–	2	6
2.3	Тема 6. Соціоінтерактивна складова мовної особистості	2	2	–	2	6
2.4.	Тема 7. Мовна та мовленнєво-риторична складова мовної особистості	2	2	–	2	6
2.5.	Тема 8. Національно- культурна складова мовної особистості	2	2	–	2	6
Модульна контрольна робота № 2						
Усього годин		30	30		30	90

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 1. Теорія мовної комунікації як інтерлінгвістична дисципліна. Основні підходи до визначення комунікації. Спілкування і комунікація. Методи комунікативної лінгвістики.

Тема 2. Комунікативний процес та його складники. Природа спілкування і комунікації. Комунікація як діяльність. Типи комунікації

Тема 3. Комунікативний акт як функціональна одиниця комунікативного процесу. Особливості міжособистісної комунікації. Закони спілкування

Тема 4. Моделі комунікації. Передумови виникнення теорії мовної комунікації (теорія мовленнєвих актів і теорія мовленнєвих жанрів)

Тема 5. Функції комунікації. Структура мовленнєвого акту. Вербальні й невербальні засоби передачі інформації.

Тема 6. Основні види комунікації. Комунікативна поведінка мовної особистості. Зворотний зв'язок у комунікації.

Тема 7. Форми вербальної комунікації. Породження і сприйняття мовлення як процес. Моделі, етапи і рівні породження мовлення. Механізми взаємодії мовців під час вербального контакту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

КОМУНІКАНТИ ЯК СУБ'ЄКТИ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 1. Підходи до вивчення мовної особистості як основного суб'єкта комунікації. Взаємозв'язок об'єктивної дійсності, мови, свідомості, культури. Співвідношення концептуальної, мовної і ціннісної картини світу.

Тема 2. Структура мовної особистості як учасника комунікативного процесу. Текст як результат і одиниця комунікації. Роль мовної особистості в тексті

Тема 3. Комунікативна складова мовної особистості. Дискурс як глобальна одиниця організації мовного коду в комунікації. Визначальна роль мовної особистості в дискурсі

Тема 4. Соціометрична складова мовної особистості. Антропологічна культура та її вплив на комунікацію. Ціннісно-орієнтаційні аспекти позиції мовної особистості

Тема 5. Психологічна складова мовної особистості. Морально-етичні цінності мовної особистості та їх роль в комунікації

Тема 6. Соціоінтерактивна складова мовної особистості. Засоби мовного коду в комунікації.

Тема 7. Мовна та мовленнєво-риторична складова мовної особистості. Комунікативні девіації. Сутність і природа комунікативних девіацій. Типологія комунікативних девіацій

Тема 8. Національно-культурна складова мовної особистості. Міжкультура комунікація. Вплив національно-культурних чинників на мовну особистість. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації.

Методичне забезпечення

1. Агафонова А. Авторизовані конструкції в сучасній українській мові [Текст] : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / А. М. Агафонова ; наук. кер. Н. В. Гуйванюк ; Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаника. - Івано-Франківськ, 1999. – 19 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К: Академія, 2004. – 343 с.
3. Гуйванюк Н. В. Антропоцентричний підхід до вивчення мовних явищ [Текст] : (На матеріалі авторизованих конструкцій сучасної української мови) / Н. В. Гуйванюк, А. М. Агафонова ; Чернівецький національний ун-т ім. Ю.Федьковича. - Чернівці : Рута, 2001. - 56 с. - Бібліогр.: с.54-55.

Рекомендована література

Базова

1. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики / Ф.С.Бацевич : [Монографія]. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 281 с.
2. Донец П.Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации / Донец П.Н. – Харьков: Штрих, 2001. – 384 с.
3. Караулов Ю.Н. Русская языковая личность и задачи её изучения / Ю.Н.Караулов // Язык и личность. – Москва: Наука, 1989. – С. 3-8.
4. Касевич В. Б. Говорящий и слушающий: Языковая личность, текст, проблемы обучения / В.Б.Касевич // Теория коммуникации и теория языка. – СПб: Питер, 2001. – с.70-75.
5. Корнева Л.М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації / Л.М.Корнева // Культура народів Причорномор'я. — 2004. — N 49, Т.1. — С. 88-90.
6. Кочерган. М.П. Загальне мовознавство / М.П.Кочерган. – К.: Академія, 1999. – 286 с.
7. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации / В.В.Красных : Лекционный курс. – М.: Гнозис, 2001. – 265 с.
8. Пентелюк М.П. Культура мови і стилістика / М.П.Пентелюк. – К: Вежа, 1994. – 240 с.
9. Пиз А. Язык телодвижений / Алан Пиз // Как читать мысли других по их жестам. – Нижний Новгород: "Ай Кью", 1992. – 250 С.
10. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г.Г.Почепцов. – Київ: ВЦ Київський університет, 1999. – 308с.
11. Стародубцева О.А. Лексико-семантичні засоби кінетичної характеристики персонажа (на матеріалі французького роману ХХ століття): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.05 / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2002. — 21 с.
12. Степанов Ю.С. В трёхмерном пространстве языка / Ю.С.Степанов : Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства – М.: Наука, 1985. – 315 с.
13. Стернин И.А. Введение в речевое воздействие / И.А.Стернин. - Воронеж:Полиграф, 2001. - 252 с.
14. Человеческий фактор в языке. Язык и порождение речи. – М: Наука, 1991. – 185 с.
15. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики / І.Б.Штерн : Енциклопедичний словник. — К.: АртЕк, 1998. — С. 191-192.

16. Шумарова Н.П. Мовна компетенція особистості. Соціопсихолінгвістичний аспект. Автореф. дис. ... доктора філолог. наук. – К., 1994. – 16 с.

Додаткова

1. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери) / І. Гайдаєнко // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика": Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. – Випуск 5. – С. 174-180.
2. Крейдлин Г.Е. Невербальная семиотика в её соотношении с вербальной: Автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19/ МГУ им. М.Ломоносова. – М., 2000. – 68 С.
3. Мальцева К.С. Міжкультурні непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. — К., 2002. — 20 с.
4. Науменко А.М. Мова і діалог культур / А.М.Науменко // Вісник ХНУ. – 2004. – № 635. – С. 118-122.
5. Окуневич Т. До проблеми культури мови і культури мовлення / Т.Окуневич // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика": Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2005. – Випуск 2. – С. 151-155.
6. Рудик І.М. Культурна специфіка невербального коду в міжкультурній комунікації / І.М.Рудик // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2005. – N 23. – С. 101-103.
7. Семигінівська Т.В. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства / Семигінівська Т.В. // Вісник СумДУ. Серія Філологія. – 2007. – №.1. Том 2. – С. 45-49.
8. Солощук Л. В. Невербальная коммуникация: ее место и перспективы исследования в современной лингвистике / Солощук Л. В. // Вісник ХНУ. – 2004. – № 635. – С. 170-173.
9. Чугу С. Вивчення взаємодії мови і культури в контексті зміни наукових парадигм / С. Чугу // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика": Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2005. – Випуск 2. – С. 38 – 40.
10. Янова О.А. Номінативно-комунікативний аспект позначення усмішки як компонента невербальної поведінки (на матеріалі сучасної англійської мови): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. лінгв. ун-т. - К., 2002. – 19 с.
11. Яценкова О.В. Комунікативний процес в діловій сфері / О.Яценкова // Філологічні науки: Зб. наук. пр. – Суми: СумДПУ, 2002. – С. 206 -212.

Інформаційні ресурси

1. Дацюк С. Коммуникативные стратеги. – <http://www.xyz.org.ua>
2. Жестовая коммуникация. – www.krugosvet.ru/articles/82/1008258/1008258a1.htm
3. Клименко В.А. Культурология. – <http://dl.sumdu.edu.ua/docs/doc/textbooks/1896/661/index.html#t1>
4. Комунікація. – <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/Комунікація>
5. Ніколаєнко І.В. Міжкультурна комунікація і мова. – http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Philologia/21224.doc.htm
6. Шинкаренко Т. "Комфортна дистанція", щира усмішка і – о'кей? // Віче. – <http://www.viche.info/index.php?action=archive&id=133>